

Conflictele înghețate din Regiunea Mării Negre, instrument de politică externă al Rusiei

Cazul Ucrainei

Prefață de Adrian MIROIU

INSTITUTUL EUROPEAN
2026

CUPRINS

MULȚUMIRI / 9

PREFAȚĂ / 11

INTRODUCERE / 155

**CAPITOLUL I. FUNDAMENTE TEORETICE PRIVIND APARIȚIA ȘI
ESCALADAREA CONFLICTELOR ÎNTRE STATE / 33**

**1. Principalele abordări teoretice privind tema interacțiunilor strategice
dintre Rusia și Ucraina / 33**

- a) Abordarea istorică → Cum s-au derulat evenimentele? / 34
- b) Abordarea „clasică” realism vs. liberalism → Cum pot fi explicate conflictele? / 34
- c) Abordarea culturală → Ce caracteristici ale regiunilor Donețk și Luhansk au făcut susceptibilă apariția conflictelor? / 37
- d) Abordarea militară → Care este diferența specifică a *modus operandi* al părților în cazul acestui tip de conflicte? / 37
- e) Abordarea post-factum și prospectivă → Ce evoluții sunt caracteristice regiunilor respective din Donbas (după încheierea confruntărilor prin semnarea Acordurilor de la Minsk – 2014/2015, dar până la declanșarea invaziei din 2022) și ce se poate face pentru soluționarea conflictelor? / 39

**2. Abordarea apariției și escaladării tensiunilor Rusia-Ucraina (*in extenso*
a conflictelor înghețate din fostul spațiu sovietic) din perspectiva teoriei
jocurilor / 40**

- a) Modelarea interacțiunii astfel încât să reiasă faptul că părțile au acționat rațional (au avut strategii dominante) / 40
- b) Aplicarea celor mai cunoscute jocuri / 44
- c) Licităția pentru bancnota de un dolar (Dollar Auction Game) / 50
- d) Utilitatea așteptată (Expected utility) / 53
- e) Abordarea evolutivă a teoriei jocurilor (Evolutionary Game Theory) / 55
- f) Teoria mișcărilor (Theory of Moves) / 57
- g) Jocuri suprapuse (Nested Games) / 61
- h) Teoria perspectivelor (Prospect Theory) / 63
- i) Concluzii intermediare și lacune / 65

3. Fundamentare teoretică / 67

- De ce și cum apar/escaladează conflictele inter-state? / 68

- De ce părțile nu pot identifica o soluție negociată la tensiunile/conflictele/războaiele dintre ele? / 80
- În ce condiții se încheie războaiele? / 102

CAPITOLUL II. MODELAREA ȘI ANALIZAREA INTERACȚIUNII STRATEGICE DINTRE UCRAINA ȘI RUSIA / 109

- 1. Asumpții / 109**
- 2. Modelarea interacțiunii strategice / 112**
- 3. Strategiile celor trei jucători / 116**
- 4. Desfășurarea jocului în informație completă și perfectă / 117**
 - Rusia / 118
 - Ucraina / 132
 - Occident / 142
 - Identificarea echilibrului / 150
- 5. Desfășurarea jocului în informație incompletă / 158**
 - Noi asumpții / 158
 - Ordinea preferințelor în funcție de tipurile jucătorilor / 162
 - Strategiile jucătorilor / 167
 - Informațiile jucătorilor / 167
 - Aplicarea procedurii Harsanyi / 171
 - Echilibrele subjocului care începe de la Nodul 4 / 174
 - Echilibrele subjocului care începe de la Nodul 3 / 196
- 6. Concluzii / 240**

CAPITOLUL III. TESTAREA CONCLUZIILOR PRELIMINARE REZULTATE DIN MODELAREA ȘI ANALIZAREA INTERACȚIUNII STRATEGICE DINTRE UCRAINA ȘI RUSIA / 245

- De ce și cum a apărut conflictul din Donbas? / 247
- De ce nu a fost soluționat conflictul din Donbas și care au fost condițiile care au asigurat stabilitatea în statu-quo timp de 8 ani, până la momentul declanșării invaziei ruse din februarie 2022? Sau, cu alte cuvinte, de ce confruntarea hibridă reprezintă un echilibru și care sunt condițiile de existență pentru ca acest outcome al interacțiunii strategice să fie unul stabil? / 270
- De ce și cum a fost „dezghețat” conflictul (a trecut de la un conflict de intensitate redusă, limitat teritorial/conflict purtat la scară largă doar cu mijloace de natură hibridă, la o fază kinetică, activă, în care cele două părți direct implicate se confruntă militar cu trupe regulate? / 282
- În ce condiții războiul se poate extinde? În ce condiții războiul actual poate ajunge să cuprindă alți actori decât cei direct și imediat implicați la acest moment, adică Rusia și Ucraina? / 301
- În ce condiții războiul s-ar putea încheia? Care sunt scenariile posibile de finalizare a războiului și care sunt condițiile de existență pentru

respectivele outcome-uri ale interacțiunii strategice dintre cei trei jucători? / 307

CONCLUZII / 313

BIBLIOGRAFIE / 327

ANEXA 1 - Decizia Occidentului de la Nodul 5, în funcție de tipul jucătorului / 375

ANEXA 2 - Decizia Ucrainei de la Nodul 4, în funcție de decizia anticipată a Occidentului de la Nodul 5 / 377

ANEXA 3 – Identificarea condițiilor necesare pentru ca parametrii definiți să constituie un echilibru / 380

ANEXA 4 – Identificarea condițiilor de existență pentru echilibrele subjocului care începe de la Nodul 4 cu decizia Ucrainei după un atac militar al Rusiei / 383

ANEXA 5 – Decizia Occidentului de la Nodul 5, în funcție de tipul jucătorului (completare) / 386

ANEXA 6 – Decizia Rusiei de la Nodul 3, atunci când amenințarea de a escalada este credibilă / 387

ANEXA 7 – Utilitatea așteptată pentru Rusia de tip bluff / 389

ANEXA 8 – Utilitatea așteptată pentru Rusia de tip agresiv-ezitant / 391

ANEXA 9 - Utilitatea așteptată pentru Rusia de tip agresiv-hotărât / 392

*Capitolul I***FUNDAMENTE TEORETICE PRIVIND APARIȚIA ȘI
ESCALADAREA CONFLICTELOR ÎNTRE STATE****1. Principalele abordări teoretice privind tema interacțiunilor
strategice dintre Rusia și Ucraina**

Literatura de specialitate care abordează războiul din Ucraina se află în stadiu incipient. Tema cercetării – limitată și cu accentul pus pe obiectivul înțelegerii și explicării evoluțiilor care au dus la inițierea unui război convențional de către Rusia pe 24 februarie 2022 – poate fi, însă, inclusă în problematica mai cuprinzătoare a conflictelor din fostul spațiu sovietic, pe care Moscova îl consideră „sferă legitimă de influență”. Voi considera conflictul din Donbas (înghețat, după o intervenție neasumată a trupelor ruse fără însemne), precum și evenimentele anterioare deciziei unilaterale de anexare a Peninsulei Crimeea de către Rusia, drept precursori ai războiului declanșat de invazia militară a Forțelor Armate ruse în Ucraina. De asemenea, potrivit lui Spaniel (2022, p.10), politologii nu au clasificat (N/A conflictul din Donbas) ca război între state pentru că oficial trupele regulate ruse nu erau parte a confruntărilor, totuși, mulți cetățeni ruși privați erau implicați și nu au existat îndoieli că atât ei, cât și separatiștii beneficiau de sprijin din partea statului rus de la cel mai înalt nivel. „În acest context, invazia din 2022 a fost o escaladare a conflictului preexistent”.

Din aceste considerente voi încadra subiectul cărții în aceste coordonate teoretice – limitând la acest moment abordările teoretice atât temporal (pre-invazie/până la momentul 24 februarie 2022), cât și spațial (conflictele din fostul spațiu sovietic – includ literatura cu privire la conflictele din Transnistria și Caucaz/Abhazia și Osetia de Sud, cu posibilitatea, însă, de a extrapola mecanismele identificate în cazul altor conflicte la situația din Ucraina, cu argumentul că în acest caz una dintre părți este constantă în timp – Rusia, fiind numitorul comun al acestor conflicte, de unde rezultă și posibilitatea de a infera anumite puncte comune în comportamentul respectivului actor).

În urma parcurgerii unei părți semnificative a literaturii de specialitate în care este analizată tema conflictelor din spațiul post-sovietic (însă până la escaladarea conflictului din Donbas și debutul invaziei militare ruse în Ucraina), am identificat o serie de categorii (ne-exhaustive) în care pot fi încadrate abordările pe subiect pretabile spre a fi utilizate în cazul Ucrainei. Am exclus din

analiză articole și analize normative ale căror obiectiv principal îl reprezintă atribuirea vinii pentru evenimentele petrecute.

În continuare voi face o scurtă trecere în revistă a principalelor abordări, cu accent pe întrebările de cercetare la care autorii își propun să răspundă.

a. Abordarea istorică → Cum s-au derulat evenimentele?

Accentul cade, în general, pe reprezentarea cronologică și cât mai fidelă a evenimentelor istorice, precum și pe introducerea a cât mai multor nuanțe și detalii privind evoluțiile premergătoare conflictelor.

Diferențele constau în modalitatea în care este încadrată tema și care sunt principalele dimensiuni abordate în relatarea evenimentelor. Spre exemplu, Bebler (2015) detaliază contextul istoric, demografic și politic în care au apărut conflictele, iar Yekelchyk (2015) încearcă să răspundă cu argumente istorice la întrebări precum: „a fost Ucraina mereu o parte a Rusiei?” sau „cine sunt tătarii din Crimeea?”. Hrebenuk *et al.* (2020) încearcă să împartă evenimentele derulate între Rusia și Ucraina în mai multe etape, în funcție de obiectivele urmărite și modalitățile de angajare în luptă ale părților. Kăihkő (2021) reconstruiește cronologic acțiunile de escaladare a conflictului din Donbas din primul an al confruntărilor, din perspectivă ucraineană, folosind ca materiale interviuri cu reprezentanții societății civile, personalului militar și decidenți politici, precum și din experiența personală cu combatanții batalioanelor de voluntari.

De asemenea, majoritatea lucrărilor pe subiect (indiferent de perspectiva adoptată) conțin anexe sau studii de caz în care autorii prezintă cronologic evenimentele. Acestea vor fi folosite inclusiv în cercetarea de față, alături de articole de presă, inclusiv în limbile ucraineană și rusă, în special privind războiul inițiat de Rusia, în legătură cu care literatura de specialitate este încă incipientă (spre exemplu site-uri de știri precum Unian sau Ukrinform sau site-urile oficiale ale Administrațiilor de la Kîiiv sau Moscova), ca sursă de informare primară privind modalitatea de desfășurare a interacțiunilor dintre părțile implicate în conflictele înghețate, respectiv privind poziționările părților.

b. Abordarea „clasică” realism vs. liberalism → Cum pot fi explicate conflictele?

Cercetătorii au aplicat „lentilele” realismului și liberalismului (și ale abordărilor ulterioare care au decurs din cele două școli de gândire „clasice” în relațiile internaționale – ex. realism ofensiv, realism defensiv, realism structural, neorealism, realism neoclasic) cu scopul de a identifica ce perspectivă explică cel mai acurat conflictele din spațiul post-sovietic. Principalii autori la care se face apel sunt Kenneth Waltz, John Mearsheimer și Robert Gilpin pe de o parte – pentru perspectiva realistă, și Michael Doyle, Michael McFaul, Joseph Nye și Robert Keohane de cealaltă parte – pentru perspectiva liberală.

Reducând cele două abordări la esențial, la ceea ce este specific fiecăreia și le diferențiază, fără însă a detalia unghiurile diferite de abordare și teoriile subsecvente: (i) realismul pleacă de la premisa că statele se află într-o continuă competiție pentru creșterea propriului nivel de securitate relativ la celelalte state – sau înclinarea „balanței de putere” ori „securitate” în favoarea acestora comparativ cu adversarii în contextul unui sistem anarhic; (ii) liberalismul pune accent pe ideea că un nivel mai mare de cooperare între state și la nivelul organizațiilor internaționale, crește șansele de menținere a păcii. În continuare voi trata toate abordările teoretice „sub umbrela” realism vs. liberalism (ignorând intenționat nuanțele – care, deși importante – au o relevanță secundară pentru demersul de față).

Având în vedere dimensiunea de cooperare (inclusiv economică) a liberalismului, potrivit căreia un nivel crescut al comerțului reprezintă o garanție că războiul este prea „scump”, legăturile economice bilaterale existente între cele două state ar fi însemnat că Rusia și Ucraina nu ar fi trebuit să se confrunte în 2014 (Coyle, 2018). Se poate contra-argumenta, însă, că relația economică era asimetrică, în sensul în care Ucraina depindea într-o proporție mai mare de schimburile comerciale cu Rusia decât depindea partea rusă de exporturile și importurile dinspre partea ucraineană. Iar această caracteristică a determinat scăderea costurilor de război pentru Moscova, în sensul în care nu avea ce pierde în urma deteriorării relației cu Kîiivul până la declanșarea unei invazii militare în 2022.

De asemenea, organizațiile internaționale și regionale – element important al liberalismului – aveau la momentul inițierii confruntărilor o prezență crescută în fostul spațiu sovietic. Limitele abordării sunt date de faptul că relațiile de cooperare sunt restrânse doar la statele care deja se înțeleg bine în plan bilateral, în contextul în care poziționările acestora privind conflictele înghețate sunt un element de disensiune care afectează colaborarea între reprezentanții statelor la nivelul organizațiilor internaționale și regionale (Muradov, 2017). Un contraargument, însă, poate fi că aceste organizații au putut funcționa doar în limitele impuse de Moscova și atât timp cât nu au interferat cu interesele economice și de securitate ale Kremlinului. În context, când Kîiivul a ieșit din limitele impuse de Rusia și și-a manifestat intenția de a aprofunda cooperarea cu Uniunea Europeană (în 2013 odată cu încercarea de a semna Acordul de Asociere), respectiv cu NATO (începând cu 2019, când partea ucraineană a introdus în Constituție aspirațiile de aderare la Alianță), Moscova a crescut nivelul de escaladare și agresiune – în 2014 prin susținerea mișcării separatiste din Estul Ucrainei ca reacție la EuroMaidan, respectiv în 2022 prin invazia militară ca reacție la presupusa amenințare din partea NATO.

Prin urmare, cea mai mare parte a literaturii de specialitate argumentează în favoarea superiorității puterii explicative a realismului și fac apel la „dilema securității” pentru a analiza modul în care au evoluat relațiile dintre Rusia și fostele state sovietice. Ceea ce a dus la inițierea confruntărilor militare a fost

percepția amenințării bazată pe evaluarea că una dintre părți își crește potențialul de agresivitate față de cealaltă.

Potrivit lui Kozłowski (2016), competiția Rusia-Occident s-a reflectat în fostul spațiu sovietic în strategiile părților de a susține „revoluțiile colorate” vs. menținerea pe termen nelimitat a unor focare de instabilitate prin crearea conflictelor înghețate. Rusia este interesată să aibă „mână liberă” în cadrul Comunității Statelor Independente/CSI (Blank, 2008; Freedman, 2019; Shevtsova 2020). Însă, unele dintre fostele state sovietice, aliate ale Moscovei au acționat pentru apropierea de structurile europene și euroatlantice, context pe care partea rusă l-a interpretat drept o creștere a amenințării Occidentului și în special a SUA la adresa intereselor de securitate ale Rusiei în regiune (Coyle, 2018; Muradov, 2017, 2018, 2019; Krickovic, 2015; Krickovic & Weber, 2017).

Drept urmare, Moscova a utilizat mijloace de „soft power” și coerciție economică pentru a-și restabili influența în spațiul post-sovietic, ale căror efecte au fost, însă, limitate. În urma eșecului opțiunilor mai puțin „costisitoare”, Moscova a escaladat situația apelând la opțiunea militară (Brennan, 2015).

Ciclul de reacții și contra-reacții este consistent cu explicația oferită de mecanismul „dilemei securității” (Welt, 2009). Pentru că Occidentul nu a gândit strategia față de regiune potrivit acestui mecanism, Rusia a perceput acțiunile statelor din fostul Pact de la Varșovia și ale Vestului față de acestea drept ofensive, nu defensive, motiv pentru care a răspuns prin escaladarea situației de securitate (Deskin, 2020). Spre exemplu, în cazul conflictelor din Caucazul de Sud, „noi vulnerabilități au determinat Georgia să ia măsuri pentru a-și crește securitatea, ceea ce a amenințat Osetia de Sud care a răspuns cu sprijinul Rusiei în moduri în care au diminuat nivelul de securitate al Tbilisiului” (Welt, 2009). În acest context, în urma unei scurte campanii militare în Georgia, Rusia „și-a securizat statele protectorat și a pus capăt expansiunii NATO” și aceleași rațiuni vor sta și la baza inițierii unei intervenții împotriva „celeilalte țări căreia i s-a promis aderarea la NATO la Summit-ul de la București: Ucraina” (Grossman, 2018). Și în cazul Ucrainei, răspunsul Rusiei a fost în principal motivat de logica restabilirii „balanței de putere” (Mearsheimer, 2014; Golovics, 2017).

Așadar, pentru Rusia crearea conflictelor înghețate a reprezentat și – în unele cazuri continuă însă să reprezinte – un instrument eficient de politică externă și de proiectare a puterii în regiunea Mării Negre (Dungaciu & Godzimirski, 2020; Ramil, 2016; Tudoroiu, 2012, 2015; Socor, 2004). În cazul Ucrainei, însă, cel mai probabil strategia rusă și-a dovedit limitele, ceea ce a dus la inițierea unui război convențional.

c. Abordarea culturală → Ce caracteristici ale regiunilor Donețk și Luhansk au făcut susceptibilă apariția conflictelor?

O parte dintre studiile pe subiect se concentrează pe factorii interni și explică apariția focarelor de conflict drept consecință a rivalităților inter-etnice (King, 2001; Kaufman, 2001).

Katchanovski (2014) folosește datele culese de Kyiv International Institute of Sociology (KIIS) în 2014 pentru a demonstra că sprijinul popular pentru separatism în Donbas este mai mare comparativ cu alte regiuni ale Ucrainei (următoarele regiuni unde susținerea față de separatism este ridicată sunt cele din proximitatea Donbasului – Dnipropetrovsk, Harkiv și Zaporijia) și a identifica factorii principali care contribuie la aceste afinități – etnia rusă, alte etnii față de cea ucraineană, sprijinul față de Partidul Comunist, frecventarea Bisericii Ortodoxe Ucrainene aflată sub Patriarhatul Moscovei.

Alți cercetători consideră conflictele ca fiind războaie civile, intervenția rusă fiind definită în alte moduri decât act de război împotriva Ucrainei. Principalele cauze care au dus la apariția conflictelor sunt: (i) alienarea politică a locuitorilor din Donbas față de guvernul de la Kîiiv pe fondul intereselor în prezervarea legăturilor economice cu Rusia și nostalgiei față de Uniunea Sovietică în contextul Revoluției Portocalii din 2004 și EuroMaidanului din 2014 (Giuliano, 2015); (ii) schimbarea violentă de regim politic de la Kîiiv după fuga președintelui Ianukovici (Kudelia, 2014, 2016); (iii) divizarea internă a statului ucrainean între „moniști”/naționaliști care sprijină Kîiivul și „pluraliști”/cei care susțin diversitatea culturală care sprijină insurgenții din Donbas (Sakwa, 2015). De asemenea, Uppsala Conflict Data Program consideră că evenimentele din Estul Ucrainei sunt un război civil între așa-numitele „republici populare” din Donețk și Luhansk și guvernul de la Kîiiv¹. Fără a intra în detalii asupra subiectului, această ambiguitate a permis Moscovei să întrețină conflictul, fără însă a-și asuma responsabilitatea oficială pentru implicare.

d. Abordarea militară → Care este diferența specifică a *modus operandi* al părților în cazul acestui tip de conflicte?

Sunt folosiți ca termeni inter-schimbabili (sau cu diferențe minore de nuanță, cu importanță secundară pentru lucrarea de față) „război hibrid”, „război de nouă generație” sau „război non-liniar” pentru a desemna conceptul de confruntare pe care o aplică și întreține Rusia în spațiul post-sovietic (dar și în Occident) – anterior invaziei militare asumate din 24 februarie 2022. Bêrziș (2020) argumentează, însă, că aceste idei sunt apărute în doctrinele militare occidentale, și, prin urmare sunt incompatibile și nu pot surprinde gândirea rusă.

¹ Uppsala Conflict Data Program, Uppsala University, Department of Peace and Conflict Research. Disponibil la <https://ucdp.uu.se/country/369> (ultima data accesat la 28 noiembrie 2021).

Autorul propune, în schimb, termenul de „sub-threshold warfare” (trad. confruntare militară sub limita de la care poate fi considerată război) care este folosit de partea rusă și relevă mai fidel strategia Moscovei.

În general, autorii care abordează subiectul din această perspectivă sunt de acord că, deși ideea de bază nu este de noutate (Cimbala, 2014; Kuzio, 2019), mijloacele prin care Moscova poate acționa – consecință a dezvoltării tehnologice – facilitează implementarea strategiei la o scară mult mai largă și mult mai eficient, adaptând instrumentarul de dezinformare din perioada sovietică la era digitală (Doroshenko & Lukito, 2021).

Abordarea părții ruse cu privire la război se bazează pe ideea că principalul câmp de luptă este mintea, context în care dominația în confruntare se atinge prin câștigarea războiului informațional și psihologic (Bêrziș, 2014). Principalul obiectiv al influențării mediului operațional prin campanii informaționale și psihologice este reducerea – cel puțin în teorie – necesității de a mobiliza capacități militare grele (Bêrziș, 2014; Thomas, 2016). Potrivit datelor analizate de Mölder și Sazonov între anii 2014-2015, operațiunile militare împotriva Ucrainei au fost integrate în operațiuni informaționale. Partea rusă s-a asigurat că anumite mesaje au ajuns la audiențele specifice, în timp ce altele nu, prin controlarea mijloacelor de comunicații – posturi radio și TV și antene de telefonie mobilă (Mölder & Sazonov, 2018). Campaniile informaționale au susținut, așadar, efortul de război al Rusiei în Ucraina, chiar înainte de decizia oficială de a invada în februarie 2022.

De asemenea, conform documentelor programatice ale Moscovei, Rusia poate folosi mijloacele militare într-un război inter-state, fără însă a se angaja oficial și asumat în luptă cu trupele regulate. Rusia a folosit împotriva Ucrainei trupe militare sub acoperire și forțe non-militare, precum și intimidare militară, pe care le-a coordonat eficient pentru atingerea obiectivelor (Westerlund & Norberg, 2016) sau pentru realizarea doar parțială a acestora (Deuble, 2018). Astfel, Rusia a reușit să estompeze linia între militar și non-militar, sau între război inter-state și război civil.

Desigur, având în vedere invazia militară convențională din 2022, cel mai probabil Moscova a ajuns la concluzia ca obiectivele pe care le are în legătură cu Ucraina nu au fost și nu vor putea fi îndeplinite cu succes exclusiv prin mijloace neconvenționale, existând așadar riscul ca partea ucraineană să iasă din „sfera de influență legitimă” a Rusiei, ceea ce a dus la declanșarea unui război pentru securizarea acestora. Ideea va fi ulterior dezvoltată.

Cercetătorii au analizat și strategia părții ucrainene care a executat operațiuni hibride prin mobilizarea batalioanelor de voluntari și forțelor naționale pentru sprijinirea efortului de război. Saressalo și Huhtinen (2018) au studiat implicarea Batalionului Azov în confruntările din Estul Ucrainei, ajungând la concluzia că grupările paramilitare și cetățenii de rând devin din ce în ce mai importanți și joacă un rol din ce în ce mai activ în contextul în care granițele dintre război și pace nu mai sunt clar delimitate.

e. Abordarea post-factum și prospectivă → Ce evoluții sunt caracteristice regiunilor respective din Donbas (după încheierea confruntărilor prin semnarea Acordurilor de la Minsk – 2014/2015, dar până la declanșarea invaziei din 2022) și ce se poate face pentru soluționarea conflictelor?

Am identificat două preocupări principale ale cercetătorilor interesați cu **precădere** de evoluțiile din regiunile separatiste după înghețarea conflictelor: (i) **înțelegerea** procesului de creare a unor state *de facto*, dar nerecunoscute de către comunitatea internațională; (ii) identificarea modalităților prin care s-ar putea **soluționa** pe cale pașnică disensiunile dintre părțile implicate în conflict.

Prima categorie de lucrări pune accent pe formarea și modalitatea de **funcționare** a statelor nerecunoscute sau „regimurilor hibride”². Lipsa recunoașterii internaționale și amenințările la adresa existenței acestor regimuri ca **entități** independente reprezintă condițiile-cadru care au influențat modalitatea în **care** s-au format sistemul instituțional și funcționarea sistemului politic (Protsyk, 2012). De asemenea, Dembińska și Mérand (2017) argumentează că, pentru a **supraviețui**, aceste state nerecunoscute au nevoie de resurse care nu pot fi **asigurate** în totalitate de „statul patron” (statul care le susține, numit și „stat protector”), context în care se observă o relație de dependență asimetrică multiplă. **Conceptul** celor doi autori semnalează că relația dintre cele două părți nu este **liniară**, statele nerecunoscute fiind implicate în jocuri politice care presupun și **criticarea** „statului protector”, strategii de opunere a rezistenței și opoziției, **precum** și încercări de „emancipare”.

A doua categorie cuprinde demersuri de identificare a motivelor pentru **care** nu au fost soluționate conflictele cu accent pe formularea de propuneri pentru **procesul** de pace. Wolfschwengera și Saxinger (2020) demonstrează limitele **propunerilor** de federalizare pentru soluționarea dosarului transnistrean, întrucât **nu** reușește să răspundă la procesul de formare a identității naționale care se **manifestă** inclusiv prin lipsa unui consens politic la Chișinău cu privire la viitorul **aranjament** instituțional care să cuprindă și Tiraspolul. În cazul Caucazului de **Sud**, acțiunile de prejudiciere a procesului de pace („peace spoiling activities”) **prevalează** ca urmare a ostilităților politice dintre părți și interferența terțelor părți – Rusia (Bláhová, 2018). Bláhová conchide că pentru soluționarea conflictelor **înghețate**: leadership-ul politic trebuie să înceteze discursul ostil și să adopte o **atitudine** conciliatoare; comunitatea internațională trebuie ori să caute un model **concret** pentru soluționarea pașnică a conflictelor, ori cel puțin să insiste asupra **posibilității** de a monitoriza în permanență situația de la Linia de Contact; terțele **părți** să folosească la întregul potențial capacitățile de a motiva beligeranții să

² Protsyk (2012) propune ca regimurile hibride să fie reprezentate ca fiind situate pe o axă continuă unde la un capăt este sistemul democratic, iar la celălalt este sistemul autocratic.

accepte concesii; să fie îmbunătățită cooperarea dintre societățile civile ale părților aflate în dispută. Deși cu siguranță condițiile identificate de autoare pentru depășirea impasului în negocieri ar duce la obținerea de progrese în procesul de soluționare a conflictelor, principala problemă este că propunerile se bazează pe acceptul părților și premisa că toți stakeholder-ii sunt interesați de soluționarea dosarelor. În aceeași cheie, Hill (2010) ajunge la concluzia potrivit căreia cea mai bună șansă pentru soluționarea conflictelor este un angajament coordonat și coordonarea marilor puteri (Rusia, UE și SUA) în dosare, iar Remler (2015) conchide că părțile trebuie să agreeze un mediator și să îi recunoască rolul acestuia în soluționarea conflictului, în timp ce mediatorul trebuie să dobândească încrederea beligeranților prin „consistență, imparțialitate și stabilirea unei relații personale bune cu ambele tabere”.

Alte soluții vehiculate vizează: (i) integrarea regională, care oferă beneficii mutuale și facilitează activitățile organizațiilor internaționale, iar pe termen lung creează norme comune și pune bazele unei identități comune (Zumbadze, 2009; Nikitina, 2018); (ii) abordarea graduală, cu accent pe promovarea la nivelul localnicilor din zonele afectate a eforturilor de menținere a păcii, permițând astfel ca în timp soluțiile să fie acceptate și implementate (Aggestam & Björkdahl, 2011); (iii) alterarea aranjamentelor actuale în scopul evitării escaladării confruntărilor în contextul în care procesul de negociere nu a produs rezultate (Zurich, 2008); (iv) împărțirea suveranității între mai mulți actori (Clarke, 2019).

2. Abordarea apariției și escaladării tensiunilor Rusia-Ucraina (*in extenso* a conflictelor înghețate din fostul spațiu sovietic) din perspectiva teoriei jocurilor

Mai mulți autori au aplicat instrumentele teoriei jocurilor pentru a modela, analiza și explica dinamica interacțiunilor strategice dintre Ucraina și Rusia (cu accent pe explicarea conflictului din Donbas sau conflictelor înghețate, cu aplicabilitate pentru situația din Ucraina).

a. Modelarea interacțiunii astfel încât să reiasă faptul că părțile au acționat rațional (au avut strategii dominante)

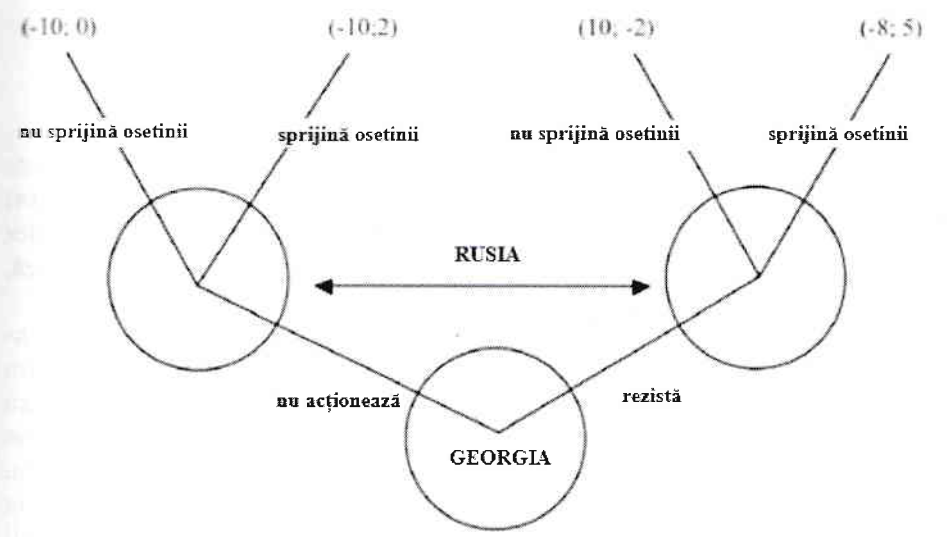
În cazul războiului din Georgia din 2008, Pochkhua (2010) utilizează reprezentarea în formă extinsă a interacțiunilor dintre Georgia și Rusia pentru a argumenta că părțile au avut strategii dominante – să reziste/apere cetățenii în cazul Tbilisiului, respectiv să susțină osetinii în cazul Rusiei – indiferent cine ar fi început tensiunile (în prima reprezentare asumția este că Georgia a avut prima mutare, iar în cea de-a doua reprezentare, inserată pe pagina următoare, autorul modelează situația astfel încât Rusia este cea care inițiază prima mișcare; jocurile au fost preluate și traduse din limba engleză, cu intervenție minimală asupra

IBDIS | We know books

textului): (i) în condițiile asumptiei informațiilor complete; (ii) în condiții de incertitudine, în cazul în care se prezumă că Georgia nu a cunoscut obiectivele Moscovei și rezultatele finale ale interacțiunii sale cu Rusia.

Prima alternativă

a) populația locală oprimată; nu este o prezență rusă în regiune	b) populația locală oprimată; Rusia trimite trupe; imaginea Rusiei afectată	c) forțele separatiste învinse; populația este protejată iar integritatea teritorială restaurată	d) forțele georgiene sunt învinse; populația evacuată; imaginea Rusiei afectată
--	---	--	---

A doua alternativă

a) populația locală oprimată; nu este o prezență rusă în regiune	b) forțele separatiste învinse; populația este protejată iar integritatea teritorială posibil restaurată	c) populația locală oprimată; Rusia trimite trupe suplimentare în regiune; imaginea Rusiei afectată	d) forțele georgiene sunt învinse; populația evacuată; imaginea Rusiei afectată
--	--	---	---